Tarkastuslautakunnan lausunto ulkoisen tarkastuksen järjestämistavasta

Aluehallituksen pyynnöstä tarkastuslautakunta antaa aluehallitukselle ja edelleen aluevaltuustolle seuraavan lausunnon ulkoisen tarkastuksen järjestämistavasta Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella:

Lautakunta pitää ensisijaisen tärkeänä, että ulkoisen tarkastuksen riippumattomuus ja toimintaedellytykset varmistetaan huolimatta sen järjestämistavasta. Näin taataan tarkastuslautakunnan lainmukaisten tehtävien onnistuminen parhaalla mahdollisella tavalla. Riippumattomuus on huomioitava myös asiaa koskevassa päätöksenteossa. Lautakunta kiinnittää huomiota siihen, että järjestämistavan päättäminen on nimenomaan aluevaltuuston harkinnassa.

Sinällään aineistossa esitetyt kaikki järjestämisvaihtoehdot ovat mahdollisia. Jokaisessa vaihtoehdossa on omat etunsa ja haasteensa, yhtä oikeaa vaihtoehtoa ei ole. Kunkin vaihtoehdon käytännön toimivuuteen vaikuttaa tosiasiallisesti myös henkilön tai palveluntuottajan ammattitaito ja yhteistyön toimivuus.

Keusotessa ulkoinen tarkastus oli ensin ostopalvelun piirissä. Vuodesta 2024 alkaen toiminto on järjestetty omana toimintana ja lautakunnan työn tueksi perustettiin erillinen ulkoisen tarkastuksen tarkastuspäällikön virka.

Nykyisessä järjestelyssä lautakunnan apuna on hyvinvointialueen palveluksessa oleva yksi viranhaltija. Järjestely on toiminut pääosin hyvin ja lautakunnalla on ollut käytettävissään riittävästi resurssia. Omana toimintana järjestettäessä Keusoten tuntemus ja suorat yhteydet tarkastettavaan toimintaan tukevat omalta osaltaan lautakunnan työtä. Lautakunta kuitenkin tunnistaa, että yhteen henkilöön sidottu resurssi on varsin haavoittuva järjestely. Myöskään vaaleilla valitun luottamushenkilön toimiminen viranhaltijan esihenkilönä ei ole toimivin ratkaisu viranhaltijan tarvitseman tuen tai yhtenäisen henkilöstöpolitiikan toteutumiseksi. Joissain tilanteissa henkilöstöasiat voivat viedä puheenjohtajan ja lautakunnan työn fokusta pois varsinaisesta tarkastustoiminnasta.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että sillä on jatkossakin käytettävissään riittävästi henkilöresurssia, joka toimii lautakunnan ohjauksessa sekä tarvittava määrä teknistä tukea esim. kokousjärjestelyihin. Tarkastustoimintaa ja sen valmistelua tukee monipuolinen osaaminen, jota voidaan tarvittaessa valita tarkastettavien toimintojen mukaan. Myös muiden hyvinvointialueiden käytänteiden tunteminen tukee toiminnan arviointia ja arviointikertomuksen laadintaa. Lautakunta toteaa, että monipuolinen osaaminen voi

toteutua kaikissa esitetyissä vaihtoehdoissa, mutta sen kohdentaminen on todennäköisesti nopeinta ja helpointa hankittaessa palvelu ulkopuoliselta asiantuntijataholta.

Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa on välttämätöntä, että kaikki Keusoten toiminnot arvioidaan kustannusten näkökulmasta. Lautakunta haluaa omalta osaltaan kantaa vastuun Keusoten talouden tasapainottamisessa ja asukkaille tarjottavien ydinpalveluiden varmistamisessa. Ulkoisen tarkastuksen erityisluonteen vuoksi on kuitenkin kustannusten rinnalla vähintään yhtä tärkeää huomioida ja varmistaa tarkastustoiminnan ja tarkastuslautakunnan riippumattomuuden säilyminen.

Edellä mainituilla perusteilla tarkastuslautakunta esittää ensisijaisena vaihtoehtonaan, että jatkossa ulkoisen tarkastuksen ja tarkastuslautakunnan palvelut ostetaan ulkopuoliselta asiantuntijatoimijalta. Ulkopuolinen tuki takaa parhaalla tavalla riippumattomuuden toteutumisen. Myös osaamisen kohdentaminen tarvittaessa paranee, kun käytettävissä on yhden henkilön sijaan taustaorganisaation koko osaaminen. Tätä kautta lautakunta voi keskittyä ydintehtäväänsä ja edelleen kehittää omaa tarkastustoimintaansa palvelemaan koko hyvinvointialuetta. Lautakunta kuitenkin edellyttää, että palvelun hankinnassa varmistetaan resurssin korkea laatu, kulloinenkin riittävä määrä ja lautakunnan muu tarvitsema tuki.